

มิติทางกฎหมายในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ศยามล ไกยูรวงศ์*

หลักนิติรัฐกับความจริงของสังคม

บทความนี้เป็นการนำเสนอความคิดเห็นของข้าพเจ้า ซึ่งมีคำถามต่อ "หลักนิติรัฐกับความจริงของสังคม" ผู้ใช้กฎหมายโดยส่วนใหญ่ทั้งในบทบาทของผู้กำหนดนโยบาย ผู้ออกกฎหมายและผู้ใช้กฎหมายต่างมีทัศนคติที่เป็นอคติระหว่างชนชั้นทางสังคมและมีความรุนแรงทางความคิดและพฤติกรรมในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งกลายเป็นอุปสรรคปัญหาของการสร้างความเป็นธรรมให้กับสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้คนและชุมชนที่ด้อยโอกาสในสังคม ต่างเป็นผู้ถูกกระทำและไม่ได้รับความเป็นธรรมมากที่สุดทั้งด้านการเข้าถึงข้อมูล การเข้าถึงการกระจายรายได้ และการได้สิทธิในการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองและชุมชน

หลักนิติรัฐในทางทฤษฎีกล่าวไว้ว่า "การกระทำของรัฐที่มีกฎหมายควบคุมกำกับการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐ เพื่อไม่ให้รัฐกระทำการตามอำเภอใจ ขณะเดียวกันรัฐต้องกระทำการโดยเคารพต่อหลักความเสมอภาค เสรีภาพที่รับรองโดยรัฐธรรมนูญ องค์กรนิติบัญญัติต้องผูกพันต่อรัฐธรรมนูญในการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับ เพื่อให้หลักความผูกพันต่อรัฐธรรมนูญขององค์กรนิติบัญญัติมีผลในทางปฏิบัติ"

ความจริง คือ "กฎหมายคือคำสั่งของรัฐาธิปัตย์" ตามแนวคิดเสรีนิยม ตั้งแต่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเปิดประเทศพัฒนาเศรษฐกิจทุนนิยมเพื่อป้องกันการล่าอาณานิคมภายใต้การปกครองของรูปแบบที่เรียกว่า "ระบอบประชาธิปไตย"

---

* ผู้อำนวยการโครงการเสริมสร้างจิตสำนึกนิเวศวิทยา จังหวัดตรัง

โครงสร้าง เนื้อหาสาระ กระบวนการ การใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐ บทลงโทษ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายมาจากแนวคิดเสรีนิยมและอำนาจนิยมควบคู่กัน กล่าวคือรูปแบบของคณะกรรมการตามกฎหมายมีสัดส่วนของข้าราชการประจำจำนวนมาก ผู้ทรงคุณวุฒิที่รัฐมนตรีแต่งตั้งการออกกฎระเบียบที่เอื้อให้กลุ่มทุน กลุ่มการเมือง และกลุ่มข้าราชการ แบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน ในขณะที่กฎหมายให้ดุลยพินิจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการเลือกปฏิบัติ

นโยบายของรัฐและกฎหมายจึงเป็นสาระสำคัญทั้งโดยแนวคิด เนื้อหา และการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีทัศนคติต่อการใช้ความรุนแรงกับประชาชน ซึ่งสร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคม ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยมากยิ่งขึ้น อีกทั้งปัญหามีแต่ปัญหาสังคมและความขัดแย้งเกิดขึ้นในประเทศไทย

ในยุคของคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ที่เป็นสังคมทุนนิยมเทคโนโลยี แต่กฎหมายของประเทศไทยกลับล้าหลังและไม่ทันสมัย ที่จะปกป้องสิทธิของผู้ด้อยโอกาสในสังคม และนับวันจะมีแต่ความเหลื่อมล้ำทางสังคมมากยิ่งขึ้น หากประเทศไทยไม่มีการปฏิรูปกฎหมายที่เป็นกลไกในการกำกับดูแลสังคมที่มาจากรากฐานของการเคารพสิทธิมนุษยชน สิทธิชุมชน และอัตลักษณ์วัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย

หลักนิติธรรมในความคิดของข้าพเจ้า

ความเข้าใจของข้าพเจ้า **"หลักนิติธรรม"** คือ "การกระทำของรัฐต้องมาจากความชัดเจนของกฎหมาย ความมั่นคงของกฎหมาย ความเป็นกฎเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมาย ความเป็นอิสระของศาล การเคารพในหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติ ตลอดจนความสะดวกในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

หลักนิติธรรม คือ หลักแห่งความเป็นธรรมในสังคมไทย ที่ประชาชนคนไทย เรียกร้องให้เกิดขึ้นตามหลักสิทธิที่มีมาแต่เกิด ที่มนุษย์จะต้องได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานของความเสมอภาค ตั้งแต่เกิดจนตาย โดยได้รับการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม สิทธิในการเข้าถึงบริการสาธารณะ สิทธิในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขกับครอบครัว และมีสิทธิในการกำหนดอนาคตของตนเอง

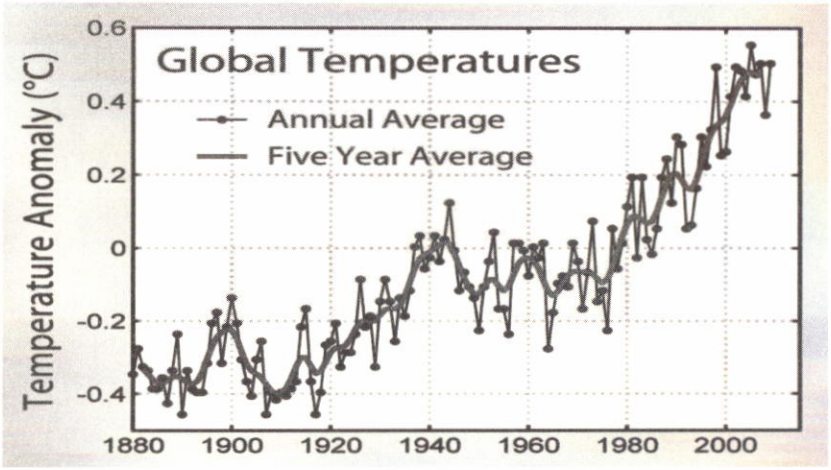
"การพัฒนาที่อยู่ร่วมกับโลกได้อย่างยั่งยืน บทบาทของนักกฎหมายคือผู้เปลี่ยนแปลงโลก โดยใช้มุมมองการวิเคราะห์สถานการณ์ของสังคมในทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเคารพสิทธิมนุษยชน ในการสร้างกฎหมายที่รักษาความเป็นธรรม เพื่อให้มนุษยชาติอยู่ร่วมกันบนโลกใบนี้อย่างสมดุลและยั่งยืน"

ประเทศไทยกับการเปลี่ยนแปลงของโลก*

๑) ภาวะโลกร้อนกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ในช่วง ๑๐๐ ปีที่ผ่านมา อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกเพิ่มขึ้น ๐.๓-๐.๖ องศาเซลเซียส เป็นผลให้ระดับน้ำทะเลเพิ่มขึ้น ๑๐-๒๕ เซนติเมตร และคาดการณ์ว่า ในปี ๒๖๔๓ (ค.ศ. ๒๑๐๐) อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกจะเพิ่มขึ้น ๑.๕-๕.๑ องศาเซลเซียส ซึ่งจะทำให้ระดับน้ำทะเลเพิ่มขึ้น ๙๐ เซนติเมตร ส่งผลให้สภาพภูมิอากาศแปรปรวนมากกว่าปกติและภัยพิบัติทางธรรมชาติจะเกิดมากขึ้นจนสร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วโลก

Stern Review[๒] ระบุว่า ต้นทุนที่ประเทศต่างๆจะต้องจ่ายในการป้องกันและรับมือกับผลกระทบจากภาวะโลกร้อน หากปล่อยให้ปัญหาเป็นอยู่โดยไม่มีการแก้ไขจะอยู่ในช่วงร้อยละ ๐.๐๕-๐.๕ ของ GDP โลก

---

* ข้อมูลในตอนนี้สรุปความมาจาก

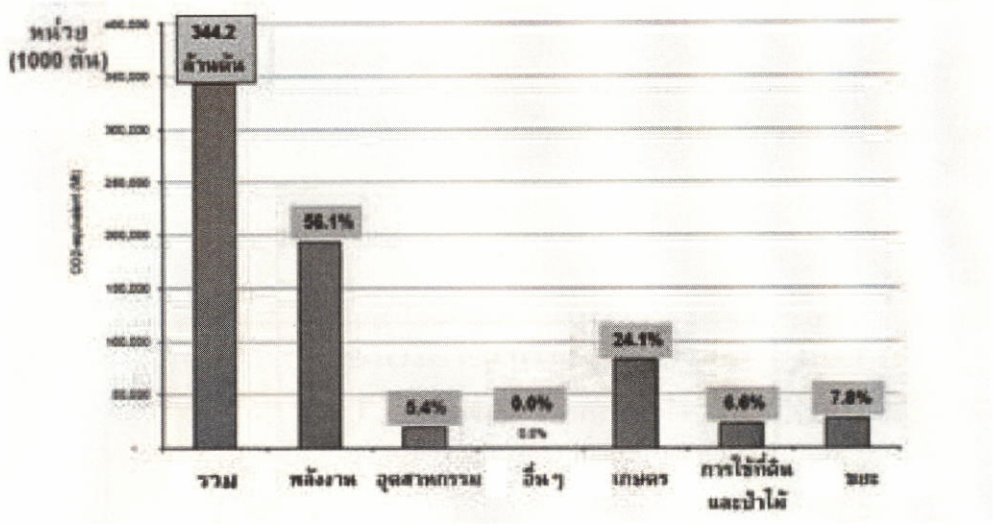
วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ, "วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญในระดับโลกและประเทศไทย" เอกสารประกอบเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์องค์กรสาธารณประโยชน์ (NGOs), เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, "การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในสังคมโลก", ๒๕๕๒, เอกสารอัดสำเนา.

รายงานสัมมนาเวทีสาธารณะรับฟังความคิดเห็นประชาชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจัดโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน **(Board of Investment/BOI)** ในหัวข้อ "การเปิดเสรีการลงทุนของอาเซียนภายใต้ความตกลง ACIA", ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๒ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น (หลักสี่).

[๒] Stern, N. (๒006). "Stern Review Executive Summary on the Economics of Climate Change"

ประเทศไทยมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเป็นอันดับ ๓๑ ของโลก และเป็นอันดับ ๔ ของอาเซียน หรือร้อยละ ๐.๗๕ ของปริมาณการปล่อยทั่วโลก โดยในปี ๒๕๔๖ ประเทศไทยปล่อยก๊าซเรือนกระจก จำนวน ๓๔๔.๒ ล้านตัน ซึ่งร้อยละ ๕๖.๑ หรือ ๑๙๓.๒ ล้านตัน มาจากภาคพลังงาน ขณะที่ภาคการเกษตร ของเสีย (ขยะ) การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน และอุตสาหกรรม ปล่อยก๊าซเป็นสัดส่วนร้อยละ ๒๔.๑ ๗.๘ ๖.๖ และ ๕.๔ ตามลำดับ โดยคาดว่าในปี ๒๕๖๓ ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศจะเพิ่มเป็น ๕๓๔.๗ ล้านตัน[๓]

ประเทศไทยกับการเปลี่ยนแปลงของประชาคมอาเซียน

ในช่วง ๕-๗ ปีที่ผ่านมา ความตกลงจัดตั้งเขตการค้าเสรีหรือ Free Trade Agreement/FTA ทั้งในแบบทวิภาคีและภูมิภาค ได้ทำให้การเปิดเสรีการค้าและการลงทุนแผ่ขยายออกไปในภูมิภาคต่าง ๆ และเชื่อมโยงภูมิภาคต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือการเติบโตของจีนและการก่อตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ASEAN Economic Community/AEC ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจทั้งด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมอย่างมากในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงทศวรรษหน้า

---

[๓] สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๒๕๔๘) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนงานที่สำคัญภายใต้แผนแม่แบบของ AEC Blueprint มีเป้าหมายเพื่อ

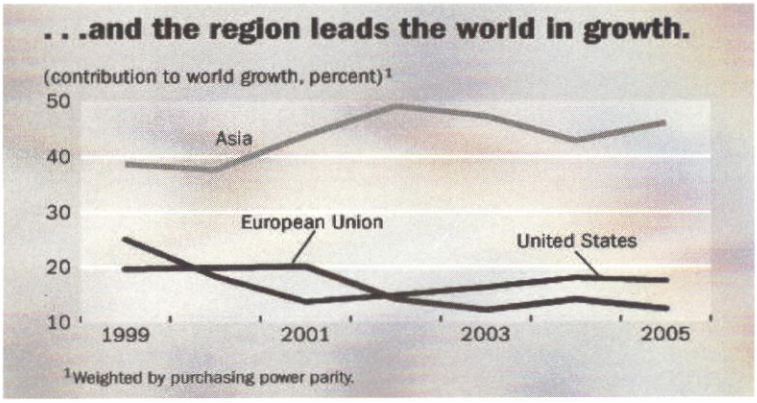
๑) เป็นตลาดและฐานการผลิตร่วม มุ่งให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ แรงงานฝีมือ การลงทุน และเงินทุน อย่างเสรี

๒) สร้างเสริมขีดความสามารถแข่งขัน ได้แก่ นโยบายการแข่งขัน นโยบายภาษี สิทธิทรัพย์สินทางปัญญา การคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น

๓) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค ด้วยการลดช่องว่างการพัฒนาระหว่างสมาชิกเก่าและใหม่ รวมถึงสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) และ

๔) การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก โดยปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจ และสร้างเครือข่ายการผลิต และการจำหน่าย

หากรวมประเทศในเอเชียทั้งหมดที่มีญี่ปุ่น จีน เกาหลีใต้ อินเดีย และอาเซียน ผนวกรวมเข้าด้วยกัน เศรษฐกิจของเอเชียจะมีขนาดใหญ่กว่าทั้งสหรัฐอเมริกา และยุโรป กล่าวคือเป็นตลาดขนาดใหญ่ประมาณ ๕๕๐ ล้านคนที่สามารถดึงดูดเงินลงทุนจากประเทศนอกอาเซียนได้มากขึ้น เป็นแหล่งวัตถุดิบ แรงงาน เทคโนโลยีและสถานที่ผลิต ที่สามารถลดต้นทุนในการผลิตให้ต่ำลงและได้เปรียบในเชิงการค้า อีกทั้งการรวมตัวกันจะทำให้เพิ่มกำลังการต่อรองได้ เป็นฐานการผลิตร่วมกันทั้ง ๑๐ ประเทศ และที่สำคัญกว่านั้นคืออัตราการเติบโตของเอเชียที่อยู่ในระดับสูงสวนทางกับการเติบโตทางเศรษฐกิจกับโลกตะวันตก

ความมั่นคงทางพลังงานส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหาร

ในช่วง ๒๐ ปีข้างหน้า ความต้องการใช้พลังงานของโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งมาจากจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นและการขยายตัวของเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา ที่มีการเปลี่ยนแปลง

เข้าสู่โครงสร้างเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและบริการจะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รูปแบบ และวิถีชีวิตของประชาชนไปสู่การบริโภคพลังงานมากขึ้น โดย International Economic Agency/IEA ได้คาดการณ์ปริมาณความต้องการใช้พลังงานของประเทศกำลังพัฒนาในช่วงปี ๒๕๔๗-๒๕๗๓ จะขยายตัวเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๒.๖ ต่อปี โดยประเทศกำลังพัฒนาในเอเชีย จะมีแนวโน้มความต้องการใช้พลังงานขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๓.๒ ต่อปี ในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า

จากการศึกษาของธนาคารโลก พบว่าประเทศไทยมีอัตราการพึ่งพาการนำเข้าพลังงานในอัตราที่สูง โดยหากพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชีย จะพบว่าระบบเศรษฐกิจไทยมีระดับการพึ่งพิงสินค้าพลังงานสูงกว่า เกาหลีใต้ อินเดีย จีน และอินโดนีเซีย

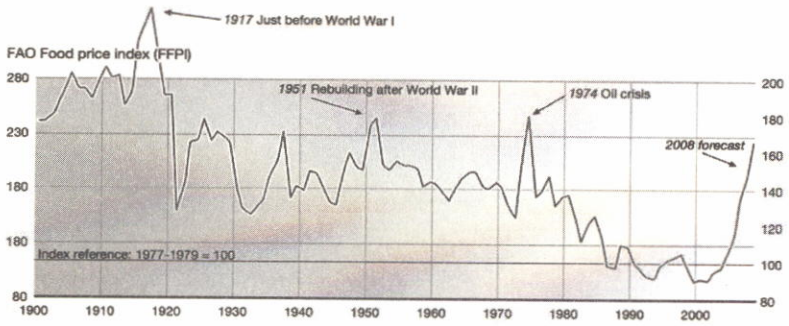
ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยมีการปรับตัวในด้านพลังงานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน การปรับโครงสร้างการใช้พลังงานไปสู่การใช้พลังงานที่มีราคาถูกและการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตพลังงานในประเทศ ตลอดจนพลังงานทดแทนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การปรับตัวดังกล่าวยังมีข้อจำกัดหลายประการ อาทิ การพึ่งพาพลังงานจากต่างประเทศที่ยังอยู่ในระดับสูง ข้อจำกัดของการพัฒนาแหล่งพลังงานในประเทศ และข้อจำกัดด้านอุปทานของพลังงานทดแทน เป็นต้น

การปลูกพืชพลังงานทดแทนอาจก่อให้เกิดปัญหาวิกฤตด้านอาหารที่จะมีความรุนแรงมากขึ้น โดยนโยบายส่งเสริมการผลิตพืชพลังงานทดแทนจะนำไปสู่ความกังวลต่อการพยายามหาแหล่งพลังงานอื่นๆ หรือการใช้เทคโนโลยีเพื่อทดแทนน้ำมัน ทำให้ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาด้านพลังงาน ถูกนำมาเชื่อมโยงกับวิกฤตด้านอาหาร อันเป็นสาเหตุของปัญหาการขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของนานาประเทศ ปัญหาโภชนาการและขาดแคลนอาหารในประเทศยากจน กระทั่งการนำไปสู่ความวุ่นวายทางการเมือง และผลกระทบต่อปัญหาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมตามมา เช่น การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อขยายพื้นที่การเกษตร การขยายตัวของการใช้ปุ๋ยและสารเคมีเกษตรอย่างไม่ถูกต้อง เป็นต้น

ผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหาร จะเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญของประเทศกำลังพัฒนาและประเทศยากจน โดยในปี ๒๕๕๐ ผลผลิตอาหารของโลกราว ๒,๑๖๐ ล้านตัน ไม่เพียงพอกับความต้องการของโลกที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับหลายประเทศในโลกยังต้องเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติทั้งอุทกภัย และภัยแล้ง อันเป็นผลกระทบจากสภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก

ในช่วงที่ผ่านมาผู้ส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารที่สำคัญหลายประเทศ มีข้าวไม่เพียงพอสำหรับการส่งออก และหลายประเทศได้มีการกำหนดมาตรการเพื่อรักษาความมั่นคงทางอาหารของประเทศตนไว้ เช่น ประเทศจีน อินเดีย เวียดนาม อียิปต์ กัมพูชา ส่งผลทำให้ราคาอาหารโลกเพิ่มสูงขึ้นอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน โดยดัชนีราคาอาหารโดยรวมระหว่างเดือนมีนาคม ๒๐๐๗ จนถึงเดือนมีนาคม ๒๐๐๘ ได้เพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ ๕๗ โดยราคาธัญพืชเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๑๘๑

ดัชนีราคาอาหารของโลกในรอบ 100 ปี

การแย่งชิงที่ดินและฐานทรัพยากรในระดับโลกและประเทศไทย

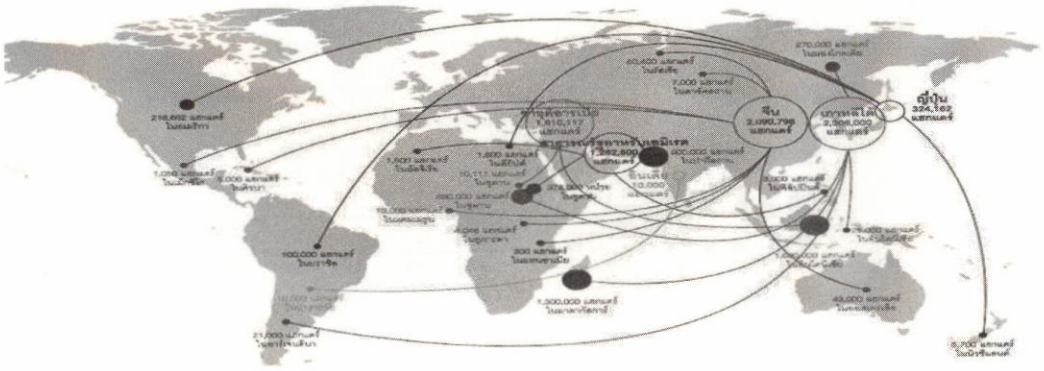
วิกฤตอาหารและพลังงานได้นำไปสู่สิ่งที่เรียกว่า "การยึดครองที่ดิน- Land Grabbing)" ในทุกภูมิภาคของโลก โดยบรรษัทข้ามชาติ และกองทุนความมั่งคั่ง (Sovereign Fund) ของประเทศต่างๆ ได้เข้าไปลงทุนโดยสัมปทานหรือเช่าที่ดินระยะยาวในการผลิตพืชอาหารและพลังงานทั้งในเอเชีย แอฟริกา และยุโรปตะวันออก โดยขนาดของพื้นที่ที่มีการเข้าไปใช้ประโยชน์นั้นมีขนาดมากกว่าพื้นที่ทั้งหมดของประเทศไทย แล้วในปี ๒๐๐๙

สถานการณ์ของประเทศไทยมีการกว้านซื้อที่ดินจากต่างชาติ ดังปรากฏเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ดังนี้ "นายวิเชียร พันโตดี เลขาธิการสมาคมชาวนาไทยสุพรรณบุรี เปิดเผยถึงผลการตรวจสอบการขายที่ดินให้ชาวต่างชาติเพื่อนำมาทำเกษตรกรรมในพื้นที่ จ.สุพรรณบุรี ว่าหลังจากพบพื้นที่ ต.มะขามล้ม อ.บางปลาม้า และตำบลข้างเคียงขายให้นายทุนไปแล้วจำนวนหลายพันไร่ ล่าสุด สมาชิกสมาคมชาวนาไทย รายงานให้ทราบว่า พื้นที่ อ.หนองหญ้าไซ จ.สุพรรณบุรี บริเวณ ต.หนองราชวัตร ได้ขายให้นายทุนชาวต่างชาติ และจ้างคนไทยดูแลพร้อมทำนาแบบอินทรีย์เป็นจำนวนหลายพันไร่เรื่องนี้อยู่ระหว่างตรวจสอบ

(มติชนรายวัน, "จับตาต่างชาติฮุบที่ดินหนองหญ้าไซ", ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๒.)

องคมนตรี ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย กล่าวว่า "ขณะนี้มีการล่าอาณานิคมแบบใหม่ จากกลุ่มประเทศตะวันออกกลางที่มีอำนาจเงินมหาศาล ซึ่งเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าทุกคนตระหนักถึงวิกฤตอาหารและวิกฤตพลังงาน และเมื่อน้ำมันกินไม่ได้ก็มุ่งหาที่ดินเพื่อทำการเกษตรเลี้ยงประเทศ เพราะฉะนั้นทั้งไทย ลาว พม่า กัมพูชา เวียดนาม เป็นเป้าหมาย โดยเฉพาะในพื้นที่ในเขตชลประทาน ๒๓ จังหวัดภาคกลางลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาที่รัฐบาลใช้เงินภาษีประชาชนพัฒนาแหล่งน้ำซึ่งเคยประเมินว่าประมาณ ๕.๙ หมื่นบาทต่อไร่ แต่กำลังถูกต่างชาติกว้านซื้อ เพราะฉะนั้นเรื่องนี้ต้องช่วยเหลือกัน เพราะขณะนี้ที่ดินเกษตรกรในภาคกลาง ๖๐% อยู่ในมือของนายทุนและเกษตรกรเช่าทำการเกษตร". (เดลินิวส์ "องคมนตรี'เป็นห่วงนายทุนกว้านซื้อที่ดิน" วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒.)

การถือครองที่ดินข้ามชาติ
เพื่อลงทุนในการผลิตพืชอาหารและพลังงาน 2009

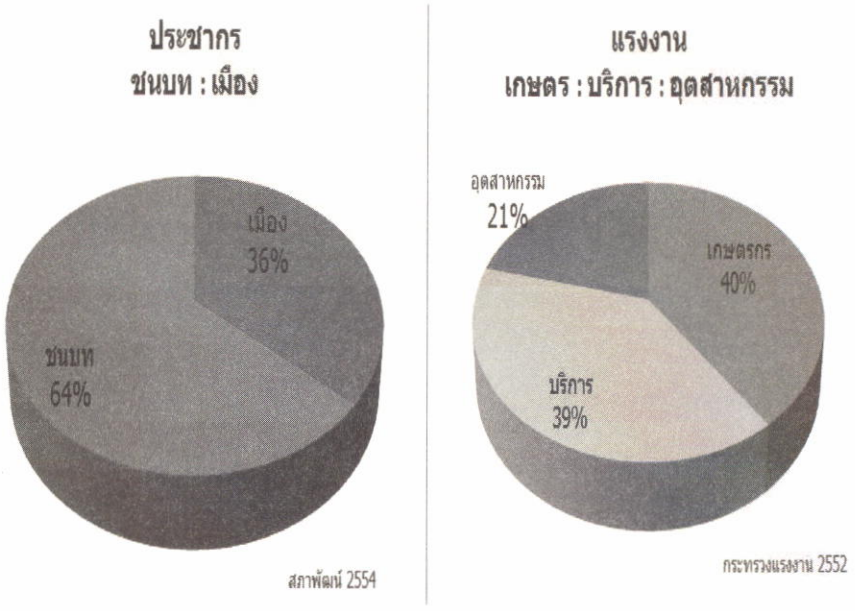
ชีวิตเกษตรกรไทยกำลังล่มสลาย

จากการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรพบว่าเกษตรกร ๕๙.๗๓% ต้องเช่าที่ดินทำกิน โดยเกษตรกรมีแนวโน้มการเป็นผู้เช่าเพิ่มขึ้น ในปี ๒๕๔๙ มีการทำการเกษตรบนเนื้อที่ของคนอื่นเพียง ๓๗ ล้านไร่ (ร้อยละ ๒๘.๔ ของเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร) และเพิ่มเป็น ๖๕.๓ ล้านไร่ (ร้อยละ ๔๙.๕ของเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร) ในปี ๒๕๕๑

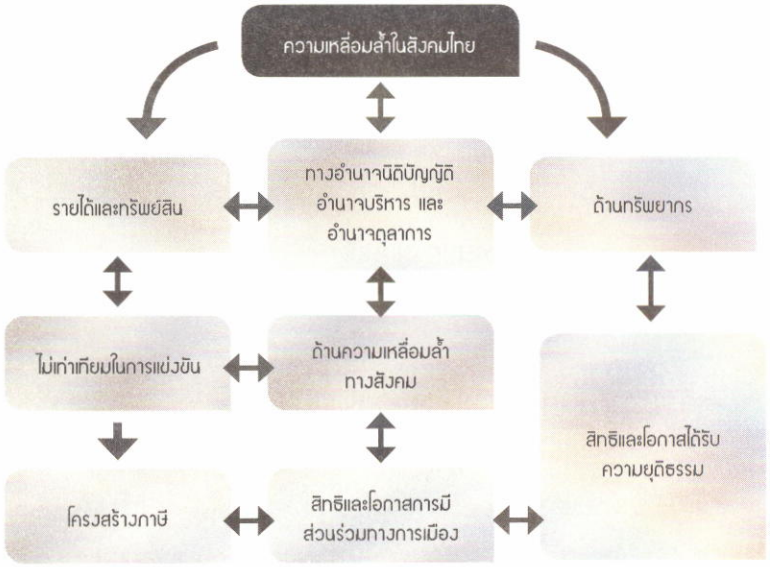
สุขภาพของเกษตรกรมีแนวโน้มแย่ลงซึ่งเป็นผลมาจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยในปี ๒๕๕๐ เกษตรกรที่มีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยจากสารเคมีการเกษตรคิดเป็นร้อยละ ๓๘.๕ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๖ ในปี ๒๕๔๐ ผลการสำรวจล่าสุดเมื่อปี ๒๕๕๔ พบว่าจำนวนเกษตรกรที่ได้รับสารพิษในระดับที่เสี่ยงและไม่ปลอดภัยเพิ่มเป็นร้อยละ ๕๓

ในปี ๒๕๕๒ กลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ ๑๐ ของประชากรมีรายได้คิดเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ ๓๘.๔ ของรายได้รวมทั้งประเทศ ในขณะที่กลุ่มจนที่สุดร้อยละ ๑๐ ของประชากรมีสัดส่วนรายได้เพียงร้อยละ ๑.๗ ของรายได้ทั้งหมด ความต่างกันของรายได้ระหว่างสองกลุ่มนี้สูงถึง ๒๒.๘ เท่า

ความเหลื่อมล้ำในภาคเกษตรกรรมสะท้อนภาพของความเหลื่อมล้ำได้ชัดเจนที่สุด กล่าวคือในขณะที่เกษตรกรรายย่อยประสบปัญหาต่างๆมากมายจากอาชีพเกษตร แต่บรรษัทเกษตรกลับเติบโตอย่างรวดเร็ว เช่น บริษัทเจริญโภคภัณฑ์เติบโตจนกลายเป็นหนึ่งในยักษ์ใหญ่ของโลกในอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร นิตยสารฟอร์บ (Forbes)ประเมินว่าซีพีมียอดขายทั้งสิ้นประมาณ ๔๙๐,๐๐๐ ล้านบาท ส่วนซีพี ออลล์ บริษัทค้าปลีกรายใหญ่ของประเทศไทย ซึ่งเป็นผู้บริหารเซเว่น อีเลฟเว่น จำนวนกว่า ๖,๑๐๐ สาขาทั่วประเทศ และมีแผนการขยายกิจการเป็น ๗,๐๐๐ สาขา ภายในปีพ.ศ. ๒๕๕๖ มียอดขายต่อปี ๑๓๕,๐๐๐ ล้านบาท (มีมูลค่าทางการตลาด ๒๓๑,๐๐๐ ล้านบาท)

ความเหลื่อมล้ำทางสังคมในประเทศไทย[๔]

[๔] ตอนนี้ได้สรุปข้อมูลและเพิ่มเติมจาก สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, "ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจกับ ประชาธิปไตย", พิมพ์ที่บริษัทที คิว พี จำกัด, กรุงเทพฯ, พิมพ์ครั้งที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๓. และคณะกรรมการปฏิรูป (คปร.), "แนวทางการปฏิรูปประเทศไทย ข้อเสนอต่อพรรคการเมืองและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง", พิมพ์ที่บริษัทที คิว พี จำกัด, กรุงเทพฯ, พิมพ์ครั้งที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๔.

๑) ความเหลื่อมล้ำของอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ

อำนาจนิติบัญญัติ กระบวนการออกกฎหมายโดยข้าราชการประจำและนักการเมืองในลักษณะการใช้อำนาจรัฐควบคุมปราบปรามผูกขาดในขณะที่ปล่อยให้มีใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติแบบทำลาย

อำนาจบริหาร การใช้อำนาจฝ่ายบริหารในการใช้มติคณะรัฐมนตรี ไม่ได้อยู่บนหลักนิติธรรม แต่อยู่บนหลักของการอิงแอบระบบราชการที่ไม่มีการปฏิรูปการบริหาร และผลประโยชน์ของนักการเมือง

อำนาจตุลาการ แนวคิดและการใช้ดุลยพินิจของการพิจารณาคดีและพิพากษา ไม่ได้อยู่บนฐานของการวิเคราะห์ความไม่เป็นธรรมทางโครงสร้างของสังคม ที่สร้างความเป็นธรรมให้กับสังคม

๒) ความเหลื่อมล้ำทางรายได้

รายงานการพัฒนาคนของประเทศไทยปี ๒๕๕๒ ของ UNDP ชี้ว่าประเทศไทยมีอัตราส่วนระหว่างรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนที่มีรายได้มากที่สุดร้อยละ ๒๐ โดยมีสัดส่วนรายได้ร้อยละ ๕๔.๒ ของรายได้รวมทั้งประเทศ กับรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนที่มีรายได้น้อยที่สุดร้อยละ ๒๐ โดยมีรายได้สัดส่วนร้อยละ ๔.๘ ของรายได้รวมทั้งประเทศ ระยะห่างของคนที่มีรายได้มากที่สุดกับคนที่มีรายได้น้อยที่สุดสูงถึง ๑๒-๑๕ เท่า ตลอดช่วงทศวรรษที่ผ่านมา

เฮย์ กรุ๊ป บริษัทที่ปรึกษาด้านทรัพยากรบุคคลได้ระบุไว้ในรายงานว่า รายได้ของผู้บริหารสูงเป็นอันดับที่ ๒๖ ของโลก สูงกว่าทุกประเทศในเอเชีย เนื่องจากบริษัทจำนวนมากรับจ้างผลิตหรือขายสินค้าราคาถูก ด้วยแรงงานราคาถูก อำนาจการต่อรองของผู้ใช้แรงงานต่ำ กฎหมายเอื้อประโยชน์ให้มีการลงทุนที่ได้สิทธิประโยชน์ แต่ไม่ได้คุ้มครองแรงงานอย่างแท้จริง

๓) ความเหลื่อมล้ำด้านการครอบครองทรัพย์สิน

สำนักงานสถิติแห่งชาติระบุว่า ปี ๒๕๔๙ ครัวเรือน ที่มีรายได้สูงที่สุดร้อยละ ๒๐ ของประเทศมีสัดส่วนการถือครองทรัพย์สินร้อยละ ๖๙ ของทรัพย์สินทั้งหมด ในขณะที่ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำที่สุด ร้อยละ ๒๐ ของประเทศมีสัดส่วนถือครองทรัพย์สินเพียงร้อยละ ๑ ในด้านการถือครองที่ดิน สัดส่วนหนี้สินต่อรายได้สำหรับกลุ่มคนจนที่สุดร้อยละ ๒๐ เพิ่มสูงขึ้นมากระหว่างปี ๒๕๔๓-๒๕๔๗ โดยเฉพาะคนจนที่สุดร้อยละ ๑๐ มีสัดส่วนหนี้สินต่อรายได้สูงกว่า ๒๐ เท่า ซึ่งไม่มีทางชำระคืนได้

ประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่ก่อให้เกิดการกระจายการถือครองที่ดิน ไม่มีการใช้มาตรการทางภาษีเก็บจากคนที่มีทรัพย์สินมาก กระจายให้คนไม่มีทรัพย์สิน การใช้อำนาจบริหารกำหนดนโยบายประชานิยม เร่งให้มีการบริโภคและมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น แต่ไม่มีมาตรการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจในการลงทุน หรือควบคุมเศรษฐกิจที่ให้คนไทยลงทุนได้เอง

ในขณะที่ประเทศไทยเปิดโอกาสให้คนต่างด้าวสามารถประกอบธุรกิจได้อย่างเสรี โดยมีกฎหมายที่ส่งเสริมอีกหลายฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. ๒๕๒๐ พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒ และพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์พาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๔๒

งานวิจัยของปิยะนุช โปตะวณิช คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ศึกษาเรื่อง"ตัวแทนอำพราง" (ปี ๒๕๕๕) แสดงให้เห็นว่ามีคนต่างด้าวดำเนินการโดยให้ผู้มีสัญชาติไทยกระทำการเป็นตัวแทนอำพรางอยู่เป็นจำนวนมาก แม้ว่าปัจจุบันมีกฎหมายควบคุมและห้ามบุคคลทำธุรกรรมเกี่ยวกับตัวแทนอำพรางเพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายอยู่แล้วก็ตาม แต่ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่ากฎหมายที่ควบคุมธุรกรรมเกี่ยวกับตัวแทนอำพรางยังไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ มีสาเหตุจากบทบัญญัติกฎหมายยังไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมที่ถือว่าเป็นธุรกรรมเกี่ยวกับตัวแทนอำพรางไว้อย่างชัดเจน ประกอบกับกฎหมายที่ควบคุมธุรกรรมเกี่ยวกับตัวแทนยังเกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงาน ซึ่งยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับการประสานงานด้านข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมที่เป็นความผิด ยังไม่มีหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางที่พิจารณาการทำธุรกรรมที่มีตัวแทนอำพรางเพื่อเลี่ยงกฎหมาย รวมถึงการพิจารณาทำธุรกรรมไม่มีความชัดเจน

๔) ความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงฐานทรัพยากร

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับฐานทรัพยากร ได้แก่ ที่ดิน น้ำ ป่าไม้ ทรัพยากรใต้ดิน และความหลากหลายทางชีวภาพแยกส่วนในการบังคับใช้ตามการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐในกฎหมายแต่ละฉบับที่ไม่บูรณาการกันระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เจตนารมณ์และสาระสำคัญของกฎหมายมุ่งเน้นการอนุรักษ์ ควบคุม ปราบปราม แยกคนกับธรรมชาติ และให้ดุลยพินิจแก่เจ้าหน้าที่รัฐ กฎหมายไม่ได้รับรองสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญ ถึงแม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๓๕ ที่รับรองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของรัฐ การฟ้องร้องคดี แต่ยังไม่รับรองสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญ จึงทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่นำไปสู่การคุ้มครองพื้นที่แหล่งอาหารและฐานทรัพยากร แต่มีช่องว่างให้ภาครัฐกำหนดนโยบายในการทำลายฐานทรัพยากรเพื่อพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ภายใต้กระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมาย ในขณะที่กฎหมายผังเมืองและกฎหมายพัฒนาที่ดินไม่มีการบังคับใช้เพื่อรักษาแหล่งอาหารและฐานทรัพยากรได้จริง

๕) ความไม่เท่าเทียมในการแข่งขัน

พระราชบัญญัติแข่งขันทางการค้า พ.ศ.๒๕๔๒ เป้าหมายควบคุมการผูกขาดของเอกชน แต่ไม่มีผลในทางปฏิบัติ เนื่องจากไม่มีเกณฑ์รายได้ หรือส่วนแบ่งตลาดที่ชัดเจนมีข้อยกเว้นให้รัฐวิสาหกิจมีอำนาจผูกขาดทางการค้า มีผลประโยชน์ทับซ้อนตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบกฎหมาย โดยกำหนดให้ภาคเอกชนส่งตัวแทนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า

๖) ความเหลื่อมล้ำทางโครงสร้างภาษี

ประเทศไทยเก็บภาษีได้เพียงร้อยละ ๑๗ ของจีดีพี (รายได้ประชาชาติ) แต่ประเทศกำลังพัฒนาอื่นจัดเก็บภาษีได้เฉลี่ยร้อยละ ๒๖.๗ ของจีดีพี ประเทศไทยมีแรงงานในระบบประมาณ ๒๓ ล้านคน แต่มีผู้เสียภาษี ๗ ล้านคน ไม่ถึงร้อยละ ๑๘ ของผู้มีงานทำ ในขณะที่พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. ๒๕๒๐

- ให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนจากต่างชาติในหลายด้าน อาทิเช่น
- ให้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินเพื่อประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนตามจำนวนที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควร แม้ว่าจะเกินกำหนดตามกฎหมายอื่น
- ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรตามที่คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติ
- ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการประกอบกิจการ ที่ได้รับการส่งเสริมตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด
- ค่าแห่งกู๊ดวิลล์ ค่าแห่งลิขสิทธิ์ หรือสิทธิอย่างอื่นจากผู้ได้รับการส่งเสริมตามสัญญาที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้มีกำหนดระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่ผู้ได้รับการส่งเสริมเริ่มมีรายได้จากการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริม
- เงินปันผลจากกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ นิติบุคคล ตามมาตรา ๓๑ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ ตลอดระยะเวลาที่ผู้ได้รับการส่งเสริมได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้น

๗) ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวกับความมั่นคงจำนวนมาก ได้แก่ ประกาศคณะปฏิวัติ กฎอัยการศึก พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นต้น หลายฉบับที่ยังไม่มีการปฏิรูปกฎหมายให้

สอดคล้องกับสถานการณ์ ในปัจจุบันกฎหมายเหล่านี้ให้อำนาจแก่รัฐบาลฝ่ายบริหารตั้งแต่รัฐบาลทหาร รัฐบาลพลเรือน และรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง รัฐบาลจะเลือกบังคับใช้กฎหมายโดยยกเหตุผลว่าเป็นการควบคุมสถานการณ์ฉุกเฉินหรือเพื่อความมั่นคง กฎหมายดังกล่าวได้ให้อำนาจดุลพินิจแก่เจ้าหน้าที่รัฐในการควบคุมตัว จับกุม กักขังประชาชนได้ตามสถานการณ์และเหตุผลที่กล่าวอ้าง ดังเช่น กรณี ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือจังหวัดชายแดนตามภาคต่างๆ ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือการทำให้ประชาชนไม่กล้าแสดงสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และสิทธิในปกป้องตนเองได้ แม้ว่าประชาชนจะมีสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญก็ตาม

๘) ความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ข้อมูลจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ชี้ให้เห็นว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีรายได้น้อยที่สุดร้อยละ ๒๐ มีอัตราการศึกษาในระดับอุดมศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป เพียงร้อยละ ๑.๕๒ ในขณะที่กลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงที่สุดร้อยละ ๒๐ มีอัตราการศึกษาในระดับดังกล่าวร้อยละ ๑๖.๒

จากการใช้จ่ายในด้านการศึกษาของรัฐ โดยวิโรจน์ ณ ระนอง และสุเมธ องกิตติกุล (๒๕๕๓) ประชาชนกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ ๒๐ ได้รับประโยชน์จากการใช้จ่ายด้านการศึกษาของรัฐในสัดส่วนร้อยละ ๒๙.๑ ในขณะที่กลุ่มที่มีรายได้ต่ำที่สุดร้อยละ ๒๐ ได้รับประโยชน์สัดส่วนร้อยละ ๑๒.๐

ด้านการบริการสาธารณสุข ประชาชนกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ ๒๐ ได้รับประโยชน์จากการใช้จ่ายด้านรักษาพยาบาลของรัฐมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ ได้รับประโยชน์ในสัดส่วนร้อยละ ๒๘.๘ ในขณะที่กลุ่มที่มีรายได้ต่ำที่สุดร้อยละ ๒๐ ได้รับประโยชน์ในสัดส่วนร้อยละ ๑๖.๑ ข้อมูลบ่งชี้ว่าประชาชนที่มีรายได้สูง มีโอกาสเข้าถึงการรักษาพยาบาล ซึ่งให้การอุดหนุนมากกว่า

สังคมไทยถูกครอบงำในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้าเพื่อให้มีรายได้ประชาชาติ (GDP) สูง ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ ๙๐ ของ GDP ที่อยู่นอกภาคเกษตร ในขณะที่ภาคเกษตรเหลือเพียงร้อยละ ๑๐ กำลังแรงงานที่เป็นลูกจ้างทั้งภาครัฐและเอกชนมีทั้งหมดประมาณ ๑๗ ล้านคน ขณะที่เกษตรกร (ที่ไม่ใช่ลูกจ้าง) มีเพียงประมาณ ๑๒ ล้านคน ประมาณร้อยละ ๖๐ ของคนงานมีรายได้ประจำไม่ถึงเดือนละ ๖,๐๐๐ บาท ขณะที่การใช้ชีวิตในเมืองและเขตอุตสาหกรรม การดำรงชีพทุกอย่างต้องใช้เงิน ทำให้คนงานต้องทำงานวันละ ๑๐-๑๒ ชั่วโมง เพื่อให้มีรายได้จากการทำงานล่วงเวลามาชดเชยค่าจ้างที่ต่ำไม่พอเลี้ยงชีพ

๙) ความเหลื่อมล้ำในการได้รับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม[๕]

กลไกของกระบวนการยุติธรรม ในชั้นตำรวจ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และหน่วยงานของรัฐในการคุ้มครองผู้บริโภค หน่วยงานของศาลปกครอง ศาลยุติธรรม สำนักงานยุติธรรมจังหวัด ยังดำเนินงานในลักษณะของการตั้งรับ ด้วยการรับเรื่องร้องเรียน เจ้าหน้าที่ของรัฐในกลไกของกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานของรัฐ จบการศึกษาเฉพาะกฎหมาย แต่ยังขาดประสบการณ์และความรู้ที่มีความเข้าใจต่อปัญหาและบริบทของสังคมไทย และสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งสามารถมีทางออกได้หลายทางนอกจากการต่อสู้คดีในศาล

ทนายความยังขาดความรู้ความเข้าใจต่อปัญหาของสังคมไทยโดยรวม และความเข้าใจต่อสิทธิตามรัฐธรรมนูญ และกฎหมายที่เกิดขึ้นใหม่เพื่อค้นหาการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายในหลายรูปแบบ

เงินช่วยเหลือคดีให้กับทนายความ มีมาจากหลายที่ แต่เป็นเงินช่วยเหลือจากภาครัฐ ซึ่งมีปัญหาล่าช้าในการเบิกจ่ายงบสนับสนุน ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือคดีได้ทันสถานการณ์

การพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม ทั้งในวิธีพิจารณาคดีแพ่งและคดีอาญาใช้ระบบกล่าวหา ได้สร้างความไม่เป็นธรรมต่อจำเลย หรือผู้เสียหาย ถึงแม้ว่าวิธีพิจารณาคดีปกครอง ใช้ระบบไต่สวน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ฟ้องคดี และผู้ถูกฟ้องคดี ซึ่งทำให้การนำเสนอพยานเอกสาร พยานบุคคล และการพิจารณาคดีรวดเร็ว และประหยัดแต่ยังมีเงื่อนไขตามกฎหมายและระเบียบขั้นตอนของระบบราชการ ปรับปรุงกลไกให้สำนักงานคุมครองผู้บริโภค เป็นองค์กรอิสระให้ภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมผลักดันนโยบายระดับจังหวัด สร้างความเข้าใจในเชิงรุก

นโยบายโลกสีเขียวแนวใหม่กับการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวของประเทศไทย

รายงานของ UNDP ได้เสนอว่า วิกฤตเศรษฐกิจและการเงินในหลายรุ่น ที่ทำให้รัฐบาลต้องใช้งบประมาณแก้ไขปัญหาในระดับ ๓ ล้านล้านเหรียญสหรัฐ ในขณะที่มีการกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ทั้งโลกยังประสบปัญหาความยากจนและการว่างงาน

การลงทุน ๑% ของการเจริญเติบโตของรายได้ประชาชาติ (ประมาณ ๗๕๐ พันล้านเหรียญสหรัฐ ในสองปีข้างหน้าสามารถสร้างระบบเศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งเท่ากับหนึ่งส่วนสี่ของการกระตุ้นระบบการเงิน

---

[๕] สรุปจาก ศยามล ไกยูรวงศ์, "รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการพัฒนาสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนในชนบท ระยะที่ ๑ กรณีจังหวัดตรัง", คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เสนอต่อ สำนักงาน โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย THE UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME/UNDP, ๒๕๕๕.

ดังนั้นการปฏิรูปนโยบายของประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา กำหนดเจตนารมณ์ การติดตาม และความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม การประสานนโยบายต่างประเทศในด้านการค้า การช่วยเหลือ การกำหนดราคาคาร์บอน และเทคโนโลยี ตลาดคาร์บอนโลกควรถูกกำหนดที่จะบรรลุเป้าหมายของการระบบนิเวศน์ ในกระบวนการเจรจาที่ เมืองโคเปนเฮเกน ภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention Change/UNFCC) ควรมีการประสานงานในระดับระหว่างประเทศที่จะให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว องค์กรสหประชาชาติควรสนับสนุนและสร้างกลไกหน้าที่ให้มีการปฏิบัติการบรรลุเป้าหมาย

หลักนิติธรรมในการปฏิรูปกฎหมาย

กฎหมาย คือ กลไกการบริหารจัดการสังคมไทยในสถานการณ์ที่ซับซ้อน สร้างความสมดุลระหว่างประเทศ และชุมชน ตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนและหลักความเป็นธรรม

หลักนิติธรรมในการปฏิรูปกฎหมาย คือ การสร้างสิทธิ โอกาส ทรัพยากร และเข้าถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืน และกระบวนการยุติธรรม โดยสร้างสรรค์กฎหมายที่สนับสนุนให้มีการกระจายรายได้ ทรัพย์สิน และการเข้าถึงทรัพยากร การสร้างความสมดุลแห่งอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชน สร้างการบูรณาการในการบริหารจัดการ

กฎหมายรับรองสิทธิชุมชนให้มีการกระจายการจัดสรรทรัพยากรและการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายที่ส่งเสริมให้มีการปกครองตนเองและให้รัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนกฎหมายที่กระจายงบประมาณให้เข้าถึงการลงทุนทางเศรษฐกิจที่สร้างศักยภาพการบริหารการจัดการและการลงทุน

กระบวนการเรียนรู้การจัดทำกฎหมาย

- สร้างความรู้ความเข้าใจต่อแนวคิดหลักนิติธรรมในการปฏิรูปกฎหมาย ที่เชื่อมโยงกับการวิเคราะห์ปัญหาของสังคมในทุกมิติ และนำไปสู่แนวทางการปฏิรูปกฎหมายสร้างความเป็นธรรมในสังคม
- การพัฒนาประชาธิปไตยระดับรากหญ้า เน้นการใช้กฎหมายของท้องถิ่น โดยมีการส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์ถึงแนวทางการพัฒนาตำบลเชื่อมโยงกับจังหวัด ประเทศ และโลกอย่างไร
- การตรวจสอบกลไกของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยเชื่อมโยงประเด็นที่เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน
- การปฏิรูปกฎหมายในระดับชาติ เชื่อมโยงประเด็นปัญหาอย่างบูรณาการที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาโครงสร้างของสังคม และนำไปสู่การให้ทุกพื้นที่ของสังคมตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐได้
- การคิดกลไกของสังคม ไม่ใช่มุ่งเน้นตั้งองค์กรใหม่ แต่ให้ความสำคัญกับการบูรณาการหน่วยงานที่มีอยู่ และให้มีพื้นที่การตัดสินใจร่วมกันของคนทุกฝ่าย

ระดับชาติสร้างกลไกการกำกับ
ดูตามนโยบายการพัฒนาอย่างยั่งยืน
โดยให้ประเทศอยู่รอดจากการล่าอาณานิคม
และมีความมั่นคงของประเทศในทุกด้าน

ใช้กฎหมายเป็นกระบวนการ
เปลี่ยนแปลงแนวคิด
การบริหารจัดการ การบูรณาการ
และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

สนับสนุนให้มีพื้นที่
ของการปกครองตนเอง
ในทุกระดับทุกด้าน

เนื้อหาในกฎหมายไม่ยาวมาก
แต่บัญญัติขึ้นบนฐานแนวคิด
และเจตนารมณ์
ที่เปิดพื้นที่ทางสังคม

